

РОМАН ЗАВАДОВИЧ

КОБЗАРЕВА

ГОСТИНА

БІБЛІОТЕКА „ВЕСЕЛКИ”. — Випуск ч. 2.

Роман Завадовиз

КОБЗАРЕВА ГОСТИНА

Сценічна картина з життя Т. Шевченка
у трьох відслонах

diasporiana.org.ua

Видання Українського Народного Союзу

Джерзі Ситі — Нью Йорк

1956

Roman Zawadowycz
THE VISIT OF THE KOBZAR
stage-play of the life of T. Shevchenko

Ноти до пісні „Гей, на Сізі...”
укладу *Осипа Залеського*

Обкладинка *Петра Холодного*

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Тарас Шевченко
Хазяйка
Маруся, 9-10 р.
Степанко, 7 р.
Оришка, наймизка
Хлопці
1-ий „козак”
2-ий „козак”
„Отаман козаків”
Перекупка
1-ша дівчина
2-га дівчина
3-тя дівчина
4-та дівчина

Час і місце дії: серпень 1859 року на передмісті Києва.

Вигляд сцени в усіх відслонах: на задньому пляні просто глядачів фронтон міщанського будинку з ганком. Ліворуч сад. Праворуч вулиця, відгороджена від подвір'я тином з воротами. У продовженні вулиці вид на Київ.

Бібліотека „Веселки” виходить неперіодично накладом В-ва „Свобода”. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Д и т я з о ї Літератури.
Адреса “Svoboda,” 81-83 Grand St., Jersey City 3., N. J.

ПЕРША ВІДСЛОНА

Дівчата, побравшись за руки — між ними й хазяйка дозга, Маруся, — та співаючи, виводять на повітрі дитячу гру — хорівід. Коли гра кінгається, відзиваються з-за лаштунків голоси матерів: „Катре! Оксано! Де ви?“

1-ша дівчина. Ми тут, мамо!

2-га дівчина. Ми граємося в Марусі!

Голос матерів. А йдіть мерщій обідати! Борщ вистигне!

1-ша і 2-га дівчина. Добре, мамо!

1-ша дівчина. Ну, то ми вже підемо...

3-тя дівчина. І мені пора додому.

4-та дівчина. І мені також.

Дівчата. Добре, добре! *(Виходять на вулицю і зникають праворуч).*

Маруся *(загиняє за ними ворота, йде в напрямі до хати і зупиняється на ганку. Побазила когось на вулиці, приклала долоню до огей і придивляється).*

Шевченко *(іде поволі вулицею, плащ на плегі, валізка в руках).* Яка краса! Недаремне співають, що нема ніде краще, нема ніде краще, як у нас на Україні! Та воно, мабуть, не зовсім так... Нема ніде краще — це правда, а краще там, де панщини немає. А глянеш — рай! І сонце сміється, і небо голубіє, і сади зелені, і гар-

ненькі білені хатини. Здається, люди живуть, нікіякого горя не знають. Ех, здається... А все таки я невимовно радий, що міг завітати в мою буди не забутию Україну з далекого Петербургу. Дякую Тобі, Господи, що Ти вислухав мої гарячі моління в пісковій пустині, що повернув мене з далекого заслання, з лютої неволі бодай на коротку хвилину в мій милий рідний край! *(По хвилині).* Ну, та й хороша ця сторона! Тут гори, там Дніпро. Мабуть, таки тут остановлюся. Аби потрапити до добрих людей, то поживу тут тижнів зо три. *(Побазив хату).* От, хороший та милий двір! Хатина не то панська, не то мужича, біла-біла, наче сметана, та ще й садочком поросла, а надворі розвішані дитячі сороченята, сушаться та й рукавчатами махають, ніби кличуть мене до себе. Хіба зайду та й розпитаю, чи не приймуть мене на кілька днів на квартиру. *(Стукає в ворота).*

Маруся *(з ганку в двері до хати).* Матусю, якийсь дядько стоїть у нас перед воротами!

Голос хазяйки. Відчини! Я зараз вийду.

Маруся. Я зараз, дядечку! *(Біжить до воріт і з легким поклоном відгиняє. На ганку з'являється Хазяйка, а за нею на дерев'яному конику, зробленому з головки й кия, Степанко. Степанко біжить до воріт).*

Шевченко. Спасибі тобі, дівчино-зірочко! Це ти в тому дворі живеш? А цей кучерявий козак — певно твій братчик. Ось нате по бублику! *(Дає дітям бублики і гладить по головах).* А скажи, чи хазяйка дома?

Маруся. Хазяйка — то моя мати. Ось вона! *(показує пальцем на ганок).*

Шевченко *(здоровкається капелюхом).* Дозвольте привітати вас, шановна господине! Добридень вам!

Хазяйка. Дай Бог здоров'я! Будь ласка, заходьте ближче!

Шевченко. Спасибі! Моє діло коротке: прийміть мене на кілька днів на квартиру!

Хазяйка. А хто ви такий?

Шевченко. Як бачите, чоловік собі.

Хазяйка *(всміхається)*. Авжеж, авжеж...

Маруся. Мамо, прийміть дядька, вони добрі!

Степанко *(говорить, як усе, спроквола)*. Так, так, мамо! Я теж вподобав того дядька.

Хазяйка *(ласкаво)*. Ну, коли діти вас полюбили, то доведеться прийняти.

Маруся й Степанко *(підстрибують з радості)*. Оце добре! Дядько буде в нас!

Шевченко. Спасибі вам! Я дуже радий!

Хазяйка. У мене є вільна кімната — ця від саду. Чи зволите?

Шевченко. З радістю, дядино! Дозвольте вас дядиною звати або тіточкою — добре? Сад — моя радість: спокій, тишина, дерева шепочуть, пташки щебечуть. Тільки...

Степанко. А в нас, дядечку, є така груша, що під нею можна спати.

Хазяйка. Цить, Степанку, не перебивай, коли старші говорять! *(До Шевченка)* Харчуватись у мене теж хочете?

Шевченко. Як ваша ласка, то я з охотою! За кілька днів одержу гроші, то до шага розплачусь. А покищо, прийміть у борг!

Хазяйка. Гарзд, гарзд! За гроші я вас і не питаю. Заходьте ближче! Як же вас звати-величати?

Шевченка. Кличте мене дядьком — от і все! З своїми людьми я люблю щиро, по-сімейному. Не погніваєтесь?

Хазяйка. А нехай Бог милує! Ну, милости прошу... дядьку, погляньте на свою квартиру.

Маруся і Степанко *(забігають з боків, беруть Шевченка за руки і супроводять його на ганок)*. Просимо, дядьку! Отут зараз ліворуч!

Степанко *(по дорозі до ганку)*. А ви, дядьку, вмієте розказувати казку?

Шевченко. Вмію, синку!

Степанко. Одну, чи багато?

Шевченко. Ба-га-а-то! *(Зникає з хазяйкою за дверима ганку)*.

Степанко *(зупинився)*. Оце добре! Дуже дядька люблю! *(Хватає Марусю за руку і виводить її на середину подевір'я)*. Ти чула? Дядько вміє ба-га-а-то казок.

Маруся. Чула. Я дуже-дуже рада!

Степанко. І я також.

Маруся. Зараз побіжу над Дніпро і принесу йому велику в'язанку квітів.

Степанко. А я... а я... *(не може придумати)*. Ага! Назбираю йому в саду грушок. *(Сідає на свого дерев'яного коня: „Вїо!“ — підігнав його прутиком і вибрикуюги поскакав у сад. З-між дерев оглянувся)*. Марусю! Ану, хто скоріш! *(Маруся біжить до воріт)*.

Заслона

ДРУГА ВІДСЛОНА

(Та сама обстановка, що в 1-ій відсоні, тільки без білизни на шнурку).

Хазяйка (Сидить на лавці під хатою і голосно зитає „Кобзаря”).

Слава не поляже!	От де люди, наша слава,
Не поляже, а розкаже,	Слава України!
Що діялось в світі,	Без золота, без каменю,
Чия правда, чия кривда	Без хитрої мови,
І чиї ми діти.	А голосна та правдива,
Наша дума, наша пісня	Як Господа слово.
Не вмере, не загине!	

(захоплено). Оце я люблю! Славно пише наш Тарас Шевченко! Ніби з самого серця тобі думки виймас. Здається, читала б, читала б і не переставала б...

Шевченко (вийшов тим часом на ганок і погує її слова).

Хазяйка. Але я зачиталася, а дядько певно зголоднів. Пора обід йому подати!

Шевченко. Не турбуйтеся, тіточко! Дядько не втече! Оце саме мені скортіло піти в садок погуляти. Славний у вас садок (сходить з ганку). А ви, бачу, з книжкою!

Хазяйка. Еге ж, з „Кобзарем”. Читали ви коли цю книжку? Якщо ні, конечно прочитайте! Славно, славно скомпонував наш Тарас Шевчен-

ко! Ех, коли б мені побачити його хоч раз, хоч здалека! Не нарадувалася би! Віддала б йому поклін низько, низько, до самої землі. Чула я, був десь на засланні, бідний. Мучили його вороги погані за те, що слово правди написав. Ех!.. Не чули ви, де він тепер?

Шевченко. Де він тепер, кажете? Та — говорять — у Петербурзі живе. А оце тепер — кажуть — в Україну гостювати поїхав. (По хвилині). Ну, так ви собі читання не перебивайте, а я піду в садок, погуляю трохи. (Іде в садок).

Голоси Марусі і Степанка з вулиці: Дядьку, дядечку, стривайте!

Шевченко. Чую голоси моїх малих друзів. (Оглядається). А що там, голуб'ятка?

Маруся і Степанко (біжать уперек двору). Ми казки просимо! Казки!

Хазяйка. Не займайте, діти, дядька! Хто ж таке бачив — гостеві спочинку не давати!

Маруся (зупиняється на твдорозі засоромлена). Так, мамо? А я не знала! Вибачайте, дядечку!

Степанко (прокрадається поза Марусею і падає Шевченкові в обійми). А я таки хочу казки і годі!

Шевченко. Та що ви, тітко! Хіба оці пуцьверінки можуть кому надокучити своїм щебетанням? Я при них душею молодію. „Ох, діти, діти, діти, діти — велика Божа благодать!”

Хазяйка (здивовано). Та я бачу, що й ви вмісте дещо з Шевченка. Так, так! „Кобзаря” знає вся наша Україна. „Кобзар” — у мене перша книжка по Євангелії. Моя Оришка — наймицка, а й вона вам „Катерину” прокаже напам'ять, як Отче Наш.

Шевченко (*тим гасом присів коло Степанка і пригортає його*). Ні, ні, козаче, дядько не гнівається. Буде тобі казка, ще й о-така довга! (*показує руками*). Ходи до мене, Марусю! Ти зовсім схожа на ту Оксану, що з нею я колись грався малим хлопчиком. (*Маруся підходить, він пригортає її другою рукою*). Ходім, діти, в садок — там під грушею певно страх як багато казок по-виросло. Ну, поздоровкайтесь із ненькою!

Маруся і Степанко (*вклоняючись*). Бувайте здорові! (*Всі троє відходять*).

Хазяйка. А не баріться довго! (*Сама*). Оце раз дядько! Припав до вподоби дітям, мов батько рідний. Де я їх подіну, як дядько від'їжджатиме? Реву буде повна хата! Щасливий дядько! Недарма він каже: „Кого люблять діти, той, значить, ще не зовсім поганий чоловік.” Непоганий — це правда, а хто він такий, не знаємо. (*Знов сідає на лавку і розгортає книжку*).

Оришка (*з будинку*). Ой, Господи! Що це таке? Пек-пек! Зроду-звіку такого не бачила!

Хазяйка. Хто це такий? Чи не Оришка? Її голос! (*Клиге*). А що там таке, Оришко?

Оришка (*вибігає на ганок*). Гроші! Гроші! (*Потрясає двома хустогками, скругеними в вузлики*).

Хазяйка. Які гроші?

Оришка. Карбованці! (*Схотилась за груди*). Ой, дайте дух перевести! Ось тут вони, в кінчиках хусток! Дивіться!

Хазяйка. Де ж ти їх узяла?

Оришка. Були разом з дядьковою білизою, що віддав мені прати.

Хазяйка. Та в дядька і копійки при душі нема! Вчора позичив у мене десятиака.

Оришка. Як не вірите, то нате їх! Розв'яжіть і подивіться! Отут дзвінки обзиваються, а тут шелестить папірець...

Хазяйка (*потрясає хустогкою*). Справді дзвенять! Ну, коли так, то почекай — покличемо нашого комірника. (*Підходить ближче саду*). Дядьку, а йдіть сюди!

Оришка. Мерщій ідіть, бо тут таке, що в мене аж жижки трусяться!..

Голос Шевченка. Заждіть, діти, я зараз вернуся (*виходить з саду*). А що таке? Не дай Бог якого нещастя!

Хазяйка. Дивіться! У вашій білизні оце дівчинище знайшло якісь гроші. Нате їх, розв'яжуйте!

Шевченко (*розв'язує*). Оце чудасія! Звідки ж вони взялися? (*Лигить півголосом*). Це ж двадцять вісім карбованців!

Оришка (*хреститься*). Господи, такі гроші!

Хазяйка. Та це, певно, таки ви самі заховали та й забули. Хустки ваші?

Шевченко. Мої.

Хазяйка. Ну, то й гроші ваші.

Оришка. Не бійтесь, я туди їх не поклала. Я й за цілий рік такого багатства не зароблю!

Шевченко (*все ще здивований*). Цур йому пек! Що ж це за такі гроші, що я про них забув? Це хіба дурні гроші! Ні, не заплачу ними ні за свою квартиру, ні за їжу! Цур їм! Пождіть, тіточко, ще два-три дні — мені пришлють гроші поштою. (*До Оришки*). А тебе, чесна дівчино, теж обдарую по заслусі.

Оришка (*скромно*). А я що? Знайшла та й віддала — от і все!

Шевченко. Ні, не все! Ти могла сховати собі всі гроші, і ніхто б не знав.

Оришка. Борони Господи! Покійні батькомати мене так не вчили.

Хазяйка. В моєї Оришки душа мов золото. Вона чесного роду, хоч бідного. Люблю її, як свою дитину.

Оришка. Піду до своєї роботи, бо ще перехвалите. *(Пішла до ганку, вертається)*. Ага! А оце в полотняній сорочці був лист. Була б випрала. *(Виймає з-за пазухи коверту і, подавши хазяйці, відходить)*.

Хазяйка. А чий же це лист? *(Дивиться на коверту і гугає)*. Тарас Григорович Шевченко. *(вражено)* Тарас Шевченко?

Шевченко *(ніяково)*. Це... мій лист.

Хазяйка *(опускає листа на землю)*. Ви... ви... Шев... Шевченко?

Шевченко. Ну, що ж! Коли на те пішло, то так воно і єсть! Я — Шевченко. *(Підіймає листа і ховає в кишеню)*. Ну, годі! Вибачайте за турботу з тими... дурними грішми. Чи можна вже мені піти в садок?

Хазяйка *(складає руки, мов до молитви)*. О ні, я заведу вас у свою світлицю і посаджу на покуті. Такого гостя в нас ще не бувало! *(Вклоняється йому)*. Поздоровляю вас, Тарасе Григоровичу! Вами пишасться вся наша Україна! Ви в нас велика людина, ви пророк! Вас не злякав ні цар, ні його жандарми. Ви стільки настраждалися за народ України, за нас усіх... *(Хвартух до огей)*. Батьку рідний наш! *(Хоче стати навколішки)*.

Шевченко *(спиняє її)*. Не треба, не треба! Не присоромлюйте мене, землячко! Не батько я вам усім, а слуга. Така Божа воля! Бог розпалив у моїм серці вогонь любови. Бог поклав у мою душу силу правди. І любов і силу свою я віддав

на службу спільній Матері нашій — любій Рідній Землі, Україні.

Хазяйка. Тарасе Григоровичу, дорогий! Ви так чудно й добре говорите. Але ви в нас несподіваний, празничний гість. Я побіжу, скличу сусідів... весь Київ скличу, щоб поклонився вам.

Шевченко *(кладає руку на її плече)*. Прошу вас, землячко, не скликайте нікого! Жандармські підглядачі скрізь волочаться — донесуть губернаторові, що я бунтую народ. Щоправда, я їх не боюся, але я зайшов у вашу хорошу Преварку не гостювати, а відпочити.

Хазяйка. Мушу вас послухати, дорогий гостю! Мушу, коли йнакше не можна!

Шевченко. Так, так, найкраще буде, як я раджу. А замість того я щось інше придумаю.

Хазяйка *(вклоняючись)*. Воля ваша, Тарасе Григоровичу!

Маруся і Степанко *(вбігають і ловлять Шевченка за руки)*.

Маруся. А ми так довго ждемо! Дядечку, тепер уже ми вас не пустимо!

Степанко. Я без казки і їсти не буду і не захочу спати.

Шевченко *(повеселішав)*. Добре, діти, зараз буде казка. А по казці й ковбаска. Казку з'їмо, ковбаскою зап'ємо, закусимо водою — кінець з бідою!

Всі *(сміються)*.

Шевченко. Цитьте, ось я придумав, що зробимо. У мене в кишені двадцять вісім карбованців — забуті гроші. Щоб, бува, удруге не пропастились, мусимо їх витратити. Накупимо медяників, бубликів, цукорків, яблук, груш і спросимо дітей з усієї вулиці. Добре, друзі мої?

Маруся і Степанко (на radoцax підстрибують і плещуть в долоні). Добре, добре! Спросимо дітей!

Шевченко. А що ви скажете на це, тіточко? Чи дозволите?

Хазяйка. Чому б не дозволити? Для вас, Тарасе Григоровичу, всім серцем рада.

Шевченко. Ну, то гаразд. Спасибі вам! Зробимо це так: завтра неділя — вранці я піду в Київ. Як люди прийдуть з церкви і пополуднюють, попросить Оришку, щоб оббігала весь куток і поскликкала дітей.

Хазяйка. А я запоряджу, щоб подвір'я поспали свіжою скошеною травою.

Шевченко. Спасибі вам!

Маруся. Ох, яка я рада! Як же мені діждати того завтра?

Степанко. Справді, так довго ждати!

Шевченко. Яюсь перебідуємо. А щоб час не довжився, вкоротимо його казкою. Ходімо в садок, ластів'ятка! (Маруся і Степанко вириваються наперед і, пританцьовуючи та припліскуючи в долоні, випереджають Шевченка. Пішли).

Хазяйка (сама, в піднесенні). Боже, це він!.. Наш Шевченко!.. (Раптовим рухом притискає книжку до серця).

Заслона

ТРЕТЯ ВІДСЛОНА

(З правої сторони вулицею підкрадаються два хлопці з дерев'яними шаблями, в козацьких шапках. Їх одяг — лише сорогки та штани).

1 „Козак”. Присядьмо отут, за тином! (Присіли).

(З лівої сторони підкрадається так само одягнений хлопець, але в турецькому тюрбані, в роті держить дерев'яного ножа-кинджала. Коли переходить мимо „козацької” засідки, „козаки” ловлять його ззаду).

1 „Козак”. Спіймали турка! В'яжи його! (В'яжуть йому руки).

2 „Козак”. Слухай, бісурмене! Ти, мабуть, розвідувач, що?

„Турок” (скоро). Галам-балам, галам-балам!

1 „Козак”. Скажи нам, де турецьке військо! „Турок”. Геле-беле, геле-беле!

2 „Козак”. Чуєш, це він так по-турецькому.

1 „Козак”. А по-християнському, по-нашому не вмієш?

„Турок”. Та чому не вмію? Але я тепер турок!

1 „Козак”. Ну, то підеш у козацьку неволю. Відведи його, Остапе, і скажи отаманові, щоб

негайно сюди військо прислав, бо тут *(потягнув носом)* . . . тут щось турками пахне.

2 „Козак”. Гаразд! *(Виводить „турка”)*.

1 „Козак” *(пригнувся до тину і розглядається)*.

(З садка виходять Маруся і Степанко).

Степанко. Дивись, що він там робить?

Маруся. Це козак! Хіба не бачиш, не пізнаєш по шапці?

Степанко. Я теж хотів би бути козаком! Таж я навіть коня маю! . . . Дядько Василь з липи вистругав.

Маруся. Цить, зараз буде бій. Чуєш — військо йде!

(З-за лаштунків лунає бадьора хлоп'яга пісня).

Нам pomoже святий Юр
І Пречиста Мати
Турка звоювати.
А чи пан, чи пропав,
Двічі не вмирати —
Гей, нум, браття, до бою!

(При останніх словах з'являється на вулиці гурт „козаків”).

1 „Козак” *(вискакує з-за тину)*. Бережіться, ось вони, турки!

(Вискакують „турки” в тюрбанах з піднятими дерев'яними шаблями. Оклики „Аллах!” і „Слава!” Короткий бій. „Козаки” отогують „турків”, два або три „турки” падають убитими, решта кидають шаблі і піддаються. Їх в'яжуть).

Шевченко *(виходить на ганок)*. Славно, хлопці-запорожці! Не посоромили землі рідної, козацької.

„Козаки” *(вклоняються шапками)*. Добрий день, дядьку! З неділею будьте здорові!

Шевченко. Здорові, хлопці-молодці! А котрий із вас отаман?

„Отаман” *(виступає)*. Я!

Шевченко. Запрошую тебе, пане отамане, разом із твоїм славним військом запорізьким і з турецькими бранцями до себе в гостину.

Отаман. Спасибі! Тільки . . . чи не накоїмо ми вам та й хазяйці гармидеру?

Шевченко. І хазяйка через мене вас запрошує, і я такого милого гармидеру не боюся.

„Отаман”. Бо ми чули, що ви . . . хороші вірші пишете, що вас уся Україна поважає. То як же нам, отаким хлопчиськам, іти до вас у гостину?

Шевченко *(весело)*. Які там хлопчиська? Бачу — такі козаки, що хоч зараз на Січ виряджай. А втім, сьогодні я нічого писати не буду. Мій час сьогодні — для вас.

„Отаман”. Як так, то ми з охотою. *(До хлопців)*. Кінець війні! Шаблі поскладайте по той бік вулиці. „Туркам” порозв'яуйте руки! А ви, „вбиті”, вставайте!

Хлопці *(виконують наказ)*.

Оришка *(входить тим часом на подвір'я)*. Все готово, обійшла весь куток, запросила дівчоручу. Дівчата зараз прийдуть, а хлопці, бачу, вже тут. *(Пішла в хату)*.

Шевченко. Спасибі, дівчино!

Хлопці. *(Входять у двір, займаючи ліву сторону сцени)*.

Шевченко *(підходить до „отамана” і кладе йому руку на рамено)*. Ти, як виростеш, будеш справжній отаман, правда?

„Отаман”. Так, дядьку! Я вже тепер умію стріляти з лука. А дуже хотів би мати рушницю.

Маруся. Дядьку, ось і дівчатка надходять! Оксанко, Ганнусю, Катре, сюди!

(З вулиці входить групка дівчат, одягнених по-недільному).

Дівчата. З неділею вас, як ся масте!

Шевченко. Здорові були, зозульки!

Маруся. Вас запрошують ненька і дядько Тарас, і я вас запрошую.

Степанко. А я запрошую козаків і турків.

Хлопці і дівчата. Спасибі! *(Дівчата займають праву половину сцени. Шевченко ходить поміж дітей, то поглядить по голові, то під бороду, то поплескає по плечах, з усіма ніг-голосом здоровкається, знайомиться).*

„Отаман”. Дядьку, дивіться! Перекупка з київського базару возом заїхала!

Перекупка *(стає в воротах, два коші в руках)*. Чи тут двір Ярини Ярошенко?

Діти. Тут, тут!

Перекупка *(побажила Шевченка)*. Ага, це ви, добродію, купили в мене сьогодні вранці віз садовини та бубликів і цукорків. А я й привезла. Ось вам два перші коші: тут солодке, а тут яблука *(ставить коші на середині подвір'я)*. Решта на возі там, під явором. Я лишу його до вечора, а сама піду до куми в гості.

Шевченко. Гарзд! Спасибі! Ми його припильнуємо.

Перекупка. Здорові поїдайте та забавляйтесь *(іде й обзирається здивовано)*. Доброго дядька найшли собі діти, нічого казати! *(Пішла)*.

Шевченко. Беріть, дітки, солодке та яблучка! Починайте, дівчатка!

(Спозатку дівчата, а потім хлопці підходять до кошків, беруть по бублику, цукоркові та яблужку і, вернувшись на попередні місця, мальовниго розсідаються: одні на землі, другі навколішки, інші ще вище на пеньках та ослониках. Удять і так розмовляють):

„Отаман”. Дядьку, а ми хотіли б вас щось запитати. За віщо ви нас так угощасте?

Шевченко. Ну, що ж... Люблю вас та й годі.

1 Дівчинка. А за що нас любите?

Шевченко. За що? За те, що ви — діти, і за те, що ви — не тільки краса, але й надія нашої України. І тому від вас наша спільна Мати, Рідна Земля, сподівається собі великої допомоги.

Хлопці. Ми поможемо їй!

Дівчата. Ми розвеселимо її!

Шевченко. Я знаю, я вірю в це. А покищо ви ще малі — вам треба вчитися, думати, читати і чужому научатись, свого не цуратись. Бо хто Матір забуває, того Бог карає...

Діти. Ми не забудемо її! Не кинемо її!

Шевченко. Тоді й Бог вас не забуде! Бог завжди благословляє добрих і вірних діток. А тепер, друзі, порадьмося.

Діти. Що? Що таке?

Шевченко. Як би нам забавитись.

Діти. А й справді! Що будемо робити?

3 Дівчинка. Я розповім казку.

Діти. Ану, ану, ми радо послухаємо!

„Отаман”. Стривайте, наперед попросимо дядька сісти на цім ослоні. *(Виносить ослона і*

ставити його посередині між хлоп'язим і дівочим гуртами). Сідайте, будь ласка!

Шевченко. Рості, хлопче, великий. Починай, серце!

З Дівчинка (встає). Був дід, була бабка, Опанас і Гапка. Сів дід коло печі, гріє собі плечі: „Жроби, бабо, лашку, скажи мені кажку!” — „Добре, Опанаску! Скажу тобі казку, а ти пильно слухай і табаку нюхай! Був дід, була бабка, Опанас і Гапка. Сів дід коло печі, гріє собі плечі: „Жроби, бабо, лашку, скажи мені кажку!” — Добре, Опанаску, скажу тобі казку, а ти пильно слухай і табаку нюхай! Був дід, була бабка...

Степанко. Та це ж безконечна — мов колесо крутиться. Я такої не хочу: Я її знаю.

Діти (розкогисто сміються). Та невже?

Шевченко. Ану, ти її скажи, Степанку.

Степанко. А таки скажу. Я її добре знаю. — Був дід... ні, була бабка... а дід звався Гапка.

Діти (залюють сміхом). Далі, далі, Степанку!

Степанко. Сів дідусь на плечі і каже до печі: „Зроби мені казку, будеш мати ласку. А ти табаку слухай, а казку нюхай...”

Степанко (ображено). Чого смієтеся? Не буду далі розказувати.

„Отаман”. Ну, то я скажу. Моя казка гарна й довга. Хотите?

Діти. Добре, Андрію!

„Отаман”. Це буде про Тарасика-Бульбасика:

Був собі Тарасик,
Тарасик-Бульбасик —
Ходив в татових штанах,
А в маминих жупанах,
Чоботища з баби брав,

Шапку в діда позичав —
Молодець Тарасик,
Тарасик-Бульбасик.
...З кукурудзи мав рушницю,
Гарбузяну порошницю,
Кулі з бобу та з гороху
І квасолі теж потрохи,
Списа вирізав з тростини,
А шаблюку із дощини —
Чим же не козак?
І так
Каже наш Тарас: „Ану,
Я поїду на війну!”
Віника він осідлав,
Воювати почвалав.
Вийжджає за село,
А там сонце припекло —
Захотілось спати...
Став Тарас казати:
„Щур поганій тій війні!
Спати хочеться мені!”
Ліг під сніп
І захріп...

(По цих словах несподівано сідає й мовчить)

І Хлопець. А далі що?

„Отаман”. Та я ж казав, що Тарасик спить.
Як пробудиться, то буде далі.

Діти (зі сміхом). Ну й хитрий!... А щоб тобі!
Хазяйка й Оришка (виходять з будинку на ганок).

Хазяйка. Так гарно діти забавляються, що й ми не видержали — вийшли подивитись. Ех, щасливі дитячі літа!

Шевченко. Та й славні ж у вас діти, в Києві! (До дітей:) Ану, голуб'ята, ще щось гарне придумайте, нехай наша хазяйка згадає свої літа молодії.

Дівчата. Ми затанцюємо.
Шевченко. І це добре! Ну, починайте!

(Гурт дівчат виконує якийсь народний танок)

Шевченко. Дуже гарно, дівчатка!

1 Хлопець. Хлопці, а ми що, гірші? Давайте і ми щось ушкваримо!

(Гурт хлопців танцює. Тим часом „отаман” кличе до себе двох хлопців і Марусю. Вони пошепки нараджуються).

„Отаман” *(коли танець хлопців скінчився)*. Знаєте що? Обираймо кошового!

Діти. Добре, добре! Кошового!

„Отаман”. Грицько, Улас та Маруся — полковники. Станьте чотирма гуртами!

Діти *(діляться на зогири групи — дві групи в глибині сцени, дві ближче до залі. Перед кожною групою стоїть „полковник”, зетверту групу оголює „отаман”)*.

„Отаман”. Ви — Полтава, ви — Біла Церква, а ви — Київ. Отут *(показує на свою групу)* — Запорозька Січ. Готово? Починайте!

Хор *(усі діти)*

Гей, на Січі вранці сурми-труби грали,
З всеї України козаків скликали.

Січовики

Браття товариство, кличе вас Січ-Мати,
Пана кошового будем обирати.

Полтавці *(підходять лавою до Сізі, і їхній „полковник” виводить наперед одного хлопця)*.

А у нас є пустяк, в тата-мамі одинак —
Оберімо його за кошового.

Січовики
(заперезують руками й головами)

А ми його не любимо, на Січ його не пустимо,
Ми не хочем його за кошового.

(„Полковник” відтягає за руку неприйнятого кандидата, і весь гурток відходить на своє попереднє місце. Позинається гра, як попередньо, тільки замість „полтавців” виступають „білоцерківці”).

А у нас є пустун, в діда-баби вередун —
Оберімо його за кошового!

(Його теж січовики не приймають. Гра позинається втретє. Тим разом виступають з своїм кандидатом „кияни”).

А у нас є пестун, в дядька-дядини мазун —
Оберімо його за кошового!

(І його січовики не приймають. Гра наворачтається зетвертий раз. Коли приходить черга зголошувати кандидата, два „полковники” — хлопець і дівчина — беруть Шевченка попід руки і в отогенні всіх трьох гуртів підводять до „Сізі”).

А у нас є козак, ми його шануєм так:

(всі діти низько Шевченкові вклоняються)

Оберімо його за кошового!

Весь хор дітей:

А ми його любимо, на Січ його пустимо,
Бо ми хочем його за кошового.

(Хлопці, вигукуючи безперестань „слава”, підкидають угору шапки, а дівчата густо обсилають Шевченка квітами. Серед тієї овації заслona звільна западає).

Кінець

„ГЕЙ, НА СІЧІ...”

О.Залеськии.

Хор

Маршем

Piano

Гей, на Січі вранці, суд ми-труби грали, з всієї України козаки вийшли,
Браття товариство, кличе нас, чма ти, на козако-во ро, будем о біра ти

Allegretto

А у нас є пустяк, вітає мамі, оди нах,
А ми його не любили, не січ його, не пустимо

1 volta 2 volta

о-бе-рі-мо-го за ково во-го, за ково во-го,
ми не ко-чем його